

Η Β' Βουλγαρική Κατοχή στην Ανατ. Μακεδονία, 1916 - 18

Η ιστορική έρευνα της Βάσως Ευαγ. Μώραλη (Δημοσιογράφου, τ. Δικηγόρου) θα δημοσιευτεί σε 13 συνέχειες στο Κόσμο της Τετάρτης

ΕΙΔΙΚΗ ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η ιστορική αυτή Εισήγηση αφιερώνεται:

- στη μνήμη των μαρτύρων προγόνων μας της Ανατ. Μακεδονίας –και ιδίως στους προγόνους συγχωριανούς μου (Νικησιανιώτες και Νικησιανιώτισσες), που βρήκαν φρικτό θάνατο ή βασανίστηκαν από τους Βουλγάρους στις τρεις βουλγαρικές Κατοχές στον 20ό αιώνα, αλλά
- και στη μνήμη του ακάματου ερευνητή και συλλέκτη τεκμηρίων της Ιστορίας της Ανατ. Μακεδονίας αιμνήστου **Νικολάου Ρουδομέτωφ** (ιδρυτή και πρωτεργάτη του **Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου Καβάλας**) για το ανυπολόγιστης αξίας εθνικό έργο που πρόσφερε επί δεκαετίες στον τόπο μας.

ΒΑΣΩ ΕΥΑΓ. ΜΩΡΑΛΗ

Street scene outside the Red Cross distributing station at Rodolivos. Refugees packing up supplies before starting on the homeward journey.

Refugees from Paleochori; returning from Pravi with Red Cross supplies, being obliged to take a five-hour walk each way.

ΦΩΤΟ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Τέλος, εξαιρετικά σημαντική ήταν η συμβολή του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού στην αντιμετώπιση της επιδημίας τύφου, που κυρίως μετέφεραν οι εκπατρισμένοι που επέστρεφαν από τη Βουλγαρία σε ελεεινή κατάσταση. Οι Αμερικανοί οργάνωσαν τα τοπικά νοσοκομεία κατάλληλα με εξειδικευμένο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, φάρμακα κι άλλα απαραίτητα για την θεραπεία χιλιάδων ασθενών –σε μιαν αγωνιώδη προσπάθεια να μην επεκταθεί η ασθένεια.

ΦΩΤΟ ΑΠΟ ΠΤΕΡΥΓΑ ΤΥΦΟΥ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ «ΜΑΓΕΡ» ΚΑΒΑΛΑΣ

Fig. 3.—Typhus Ward in Mayer Hospital, Kavalla.

(Φωτογραφία: Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός)

Οι κάτοικοι του Παγγαίου (και της Ανατ. Μακεδονίας γενικότερα) χρωστούν αιώνια **ευγνωμοσύνη** στους ανθρώπους του **Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού**, που τόσο χριστιανικά, φιλάνθρωπα κι αποτελεσματικά στάθηκαν δίπλα τους σε μια μαρτυρική περίοδο. (Μία από τις κεντρικές οδούς της Καβάλας ονομάζεται ακόμα και σήμερα «Οδός Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού»!)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

• Η Νικήσιανη υπήρξε ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα περιοχής όπου εκδηλώθηκε σκληρότητα η βουλγαρική (και τουρκική!) θηριωδία, κατά την Β' Βουλγαρική Κατοχή της Ανατ. Μακεδονίας, του 1916 - 1918. Πλήρωσε βαρύ φόρο αίματος –τουλάχιστον 19 δολοφονηθέντες συνολικά, πάνω από 370 οι νεκροί από τις εκτοπίσεις, την πείνα, τους ξυλοδαρμούς και τις κακουχίες, μέσα σε 26 μήνες! Και δεκάδες άλλοι (άνδρες, γυναίκες και παιδιά) πέθαναν τους επόμενους μήνες, εξαντλημένοι απ' όσα είχαν υποστεί... Όλα σχεδόν τα σπίτια λεηλατήθηκαν άγρια –και από τις εκατοντάδες αγροτικών ζώων και τις χιλιάδες ζώων κτηνοτροφίας (αιγοπρόβατα) που διέθετε η Νικήσιανη πριν τη βουλγαρική

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

Αριστερά: Δεκάδες κάτοικοι του Παγγαίου, έξω από το Κέντρο Διανομής Ροδολίβους, τοποθετούν τη βοήθεια του Ερυθρού Σταυρού σε σάκους, για να τους μεταφέρουν με τα πόδια στα χωριά τους (Φωτογραφία του Αμερ. Ερυθρού Σταυρού) Οι κάτοικοι του Παλαιοχωρίου Παγγαίου (γειτονικό χωριό της Νικήσιανης) έπαιρναν τη βοήθεια του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού από το Πράβι. Η διαδρομή τους (με τα πόδια, φυσικά, ελλείψει ζώων στην περιοχή) διαρκούσε 10 ώρες μετ' επιστροφής! (Φωτογραφίες εποχής: Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός)

εισβολή, η απελευθέρωση βρήκε το χωριό με ΜΗΔΕΝ ζωικό κεφάλαιο! Δεν είχε μείνει ΟΥΤΕ ΕΝΑ ζώο στη Νικήσιανη! Τα είχαν αρπάξει όλα οι Βούλγαροι.

- Ο αμιγώς ελληνικός πληθυσμός της Νικήσιανης (όπως κι όλος ο Ελληνισμός της Ανατ. Μακεδονίας) άντεξε με πίστη, θάρρος και εγκαρτέρηση όλες τις συμφορές και τα μαρτύρια που υπέστη από τους Τουρκο-Βουλγάρους. Θα αρκούσε να πουν μόλις δυο λέξεις για να απαλλαγούν απ' όλα τα μαρτύρια και τον θάνατο: «Είμαστε Βούλγαροι!». Που, όμως, δεν καταδέχθηκαν ποτέ να πουν για να γλιτώσουν! Υπεράσπισαν κυριολεκτικά με τη ζωή τους, με το αίμα, την τιμή, την ελευθερία και την περιουσία τους την ελληνικότητά τους και την ελληνορθόδοξη θρησκευτική ταυτότητά τους. (Μάλιστα, οι Νικησιανιώτες βρήκαν το κουράγιο να μαζέψουν γρήγορα τα κομμάτια τους και σε λιγότερο από 10 χρόνια από την τραγωδία το χωριό σπλώθηκε πάλι στα πόδια του, οργανώνοντας –μεταξύ άλλων- **ποδοσφαιρική ομάδα** το 1926 (την περίφημη **Νίκη Νικήσιανης**) και εξαιρετική **Φιλαρμονική** το 1927, με στολές και όργανα φερμένα από την Ιταλία!).
- Το Παλάτι, οι ελληνικές κυβερνήσεις και η πλειονότητα του ελληνικού λαού πέραν της Μακεδονίας (είτε λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος κι ενημέρωσης είτε λόγω της ανάκυψης άλλων σοβαρών πολιτικών και λοιπών προβλημάτων την ίδια περίοδο –όπως ο Εθνικός Διχασμός με όλα του τα επακόλουθα, η οικονομική δυσπραγία, η μεγάλη πυρκαγιά που κατέστρεψε τη Θεσσαλονίκη τον Αύγουστο του 1917 και άλλα) στην ουσία **αδιαφόρησαν** ή δεν γνώριζαν καν για τον Γολγοθά της μαρτυρικής Ανατ. Μακεδονίας. Μόνο στην αρχή της εισβολής και κατοχής πραγματοποιήθηκαν μερικά μεγάλα συλλαλητήρια διαμαρτυρίας για τις εξελίξεις στην Ανατ. Μακεδονία, στη Θεσσαλονίκη κυρίως, αλλά μετά η ζωή πήρε τον δρόμο της και η υπόλοιπη (ελεύθερη) Ελλάδα έπαψε ν' ασχολείται με το συνεχιζόμενο δράμα του ανατολικομακεδονικού ελληνικού πληθυσμού. Στην ελληνική δημόσια ζωή κυριαρχούσαν πλέον άλλες προτεραιότητες και γεγονότα –και ιδίως ο μοιραίος Εθνικός Διχασμός (Παλάτι – Βενιζελική Παράταξη) εκείνον τον καιρό. Η πανάρχαια αυτή ελληνική περιοχή **προδόθηκε** σκόπιμα και **θυσιάστηκε** σαν σύγχρονη Ιφιγένεια στον βωμό βρωμερών συμφερόντων. Παραδόθηκε από τον Βασιλιά Κωνσταντίνο και τις μαριονέτες του στις (διορισμένες από τον ίδιο) ελληνικές κυβερνήσεις και στον Στρατό εντελώς ανυπεράσπιστη στους εχθρούς του Έθνους μας, που δεν έδειξαν κανένα έλεος και απεργάστηκαν μεθοδικά την εξόντωση του εδώ Ελληνισμού. Ύστερα ακολούθησαν η Μικρασιατική Εκστρατεία, η Μικρασιατική Καταστροφή, η τραγωδία με τα εκατομμύρια των προσφύγων από τη Μικρά Ασία και τον Πόντο –που πλημμύρισαν την ελεύθερη Ελλάδα και χρειαζόταν να αποκατασταθούν επειγόντως στη νέα τους Πατρίδα- και το δράμα του Ελληνισμού της Ανατ. Μακεδονίας κατά τη Β' Βουλγαρική Κατοχή μόλις τελείωσε ο πόλεμος κουκουλώθηκε όπως όπως, σκεπάστηκε από τα επόμενα δραματικά γεγονότα και ξεχάστηκε!